

Wandelroute “De Dennen”

Een wandeling van IVN Veenendaal-Rhenen

Start- en eindpunt

De parkeerplaats Restaurant “De Dennen”, Utrechtseweg 34, Renswoude.

Afstand

Ca. 4,5 km.

Samenvatting

Deze afwisselende route gaat door een mooi gedeelte van de Gelderse Vallei tussen Renswoude en Scherpenzeel en voert je over een inundatiedijkje (onderdeel van de Grebbelinie), een hersteld beekdal, langs weilanden, door gemengde bossen en je passeert een heideven.

Kaartje

Op de laatste pagina van deze beschrijving bevindt zich een kaartje. Hierop staan nummers die verwijzen naar de extra informatie in de routebeschrijving.

IVN Natuurroutes app

De routes zijn ook op je smartphone te volgen. Gebruik hiervoor de IVN-route app. De app is gratis te downloaden in Google Playstore of Apple Store. Met deze app heb je meer dan 500 wandelingen en fietsroutes én een digitale natuurgids op zak.

Informatie

- Deze IVN-wandeling loopt deels over klompenpaden en deze lopen hier en daar over particulier terrein met vee. Honden zijn daarom niet toegestaan, ook niet aangelijnd.
- Controleer jezelf na de wandeling op teken
- Bij nat weer kunnen sommige paden nogal modderig zijn. Draag daarom goed schoeisel.
- Je volgt de routes op eigen risico
- Vanwege trappen is deze route niet geschikt voor mindervaliden

Verzoek

Opmerkingen over de route kun je sturen naar natuurpaden@ivnveenendaal-rhenen.nl.

IVN wenst je een prettige wandeling!

Legenda

RA =	rechtsaf	LA =	linksaf
RI =	richting	RD =	rechtdoor

1. Start wandelroute

- *Parkeerplaats Restaurant “De Dennen”*

Op de parkeerplaats aan de westzijde (links als je voor het restaurant staat) zie je o.a. de volgende solitaire boomsoorten staan: 3 platanen, 1 (kleine) es, 5 berken, 2 Amerikaanse eiken en 3 tamme kastanjes.

Plataan:

Van deze boomsoort staan er hier enkele midden op het terrein; ze zijn herkenbaar aan de lichte vlekken op de stam die veroorzaakt worden door het afschilferen van de schors op oudere leeftijd. In mei bloeit de plataan. De bloeiwijze bestaat uit dicht op elkaar groeiende kleine bloempjes, gerangschikt in de vorm van een bol aan een lange steel, die pas in het daaropvolgende voorjaar afvallen. Daarbij komen de kleine behaarde nootjes vrij. Het is eigenlijk een echte stadsboom die rook, stof en andere vormen van luchtvervuiling goed kan verdragen. In grote steden als Parijs zijn ze veel aangeplant.

- *Sla het pad (dijkje) in dat begint tussen het restaurant en het daarnaast gelegen autobedrijf ('Boswachterspad', tevens klompenpad)*

2. Waterpoel

De poel na enkele honderden meters links is ooit uitgegraven ten behoeve flora en fauna die voor hun leefwijze van water afhankelijk zijn. Droge zomers zijn er de oorzaak van dat er dan maar weinig water in staat.

- *2^e pad RA (het roze Klompenpad), trapje af, klaphekje passeren*

3. Beekdal

Je komt uit op een voormalig weiland, dat een aantal jaren geleden is omgevormd tot een (half-) natuurlijk landschap, en daarmee beekdal van de Lunterse Beek. De Lunterse Beek, die hier weer mocht meanderen, ligt achter de bossage/houtwal, die je voor je ziet.

Aan je linkerhand zie je een recent gegraven poel voor nieuw waterleven (amfibieën, waterinsecten).

Je loopt nu over het westelijke gedeelte van het Landgoed Wittenoord.

- *Bij splitsing graspad LA*
- *Bielzen bruggetje oversteken (pas op: glad bij nat weer)*
- *Pad RD blijven volgen*
- *2^e bielzen bruggetje over (pas op: glad indien nat)*
- *Bij houten paal (insectenhotel) RA*
- *Bij ANWB-wegwijzer en hek Wittenoord RD*

4. Landgoed Wittenoord

Landgoed Wittenoord is een voorbeeld van een 'Nieuw Landgoed'. De overheid ziet de aanleg van landgoederen als een nieuw middel om natuurgebieden en landschappen te beheren.

Dankzij de speciale status die men van de overheid kreeg, kon de eigenaar op een terrein van 26 ha hier 5 afzonderlijke landgoederen realiseren. Het moderne landgoed Klein Wittenoord bestaat uit luxe huizen en een mooi natuurgebied, conform de "Natuurschoonwet". Een van de voorwaarden was dat het landgoed gedeeltelijk werd opengesteld voor wandelaars. 90% is daarom vrij toegankelijk.

De vijver rechts, verbonden met de beek, behoort bij Landgoed Wittenoord.

In samenwerking met de gemeente Renswoude zijn er over het landgoed Wittenoord drie wandelroutes aangelegd, die ook weer aansluiten op andere routes in de Gelderse Vallei.

Insectenhotel op Landgoed Wittenoord

- *Sla bij het volgende hek 'Wittenoord' LA*
- *Steek bruggetje over en neem trapje omhoog en sla op de dijk LA*

5. Groeperkade

Deze dijk, de "Groeperkade", behoort tot het waterverdedigingsstelsel De Grebbelinie. Begin jaren '60 van de vorige eeuw is dit deel volledig afgegraven ten behoeve van de ruilverkaveling. Het is echter ten tijde van de herinrichting van dit gebied om cultuur-historische redenen in oude luister hersteld.

- *Einde dijk RA. Trap naar beneden*
- *RA half verharde pad volgen, (rechts een meidoornhaag met haagwinde en links eiken met braamstruiken eronder) 1e grote pad, net voor de woning LA*

6. Sporkehout

Langs de linkerkant van het pad zie je naast eik, lijsterbes, braam, kamperfoelie en iets verderop ook sporkehout, ook wel vuilboom genoemd, een gemakkelijk groeiende heester. Aan het eind van de zomer zitten er doffe zwarte bessen in, die door de vogels worden gegeten en die daarmee de zaden weer verspreiden.

Sporkehout, takje met besjes

- *Aan het einde van het weiland 1e pad RA*

7. Amerikaanse vogelkers en pijpenstrootje

Links staan veel zaailingen van de Amerikaanse vogelkers. Deze struik is berucht bij de Nederlandse bosbouwers. In het begin van de vorige eeuw is hij in Nederland ingevoerd als ondergroei. De struik, die zou zorgen voor een prima strooisellaag, stelt tevens weinig eisen aan de grond en heeft ook nog eens mooie herfstkleuren.

Zoals al vaker is gebleken kan men niet straffeloos planten of dieren uit een geheel andere leefgemeenschap (exoot) uitzetten. In geval van de Amerikaanse vogelkers ontbreken hier schimmels en ziektebacteriën die in zijn oorspronkelijke gebied voorkomen en hem daar in toom houden. Hij kreeg hier dan ook alle ruimte om te woekeren en is niet meer uit te roeien. Vandaar dat men het ook bospest is gaan noemen.

Wil je de bospest plaatselijk bestrijden, dan kan dat op milieuvriendelijke wijze door de struik met wortel en al uit de grond te halen. Maar de bessen van deze plant vinden de vogels oké. Dus verspreiding blijft gegarandeerd.

Ook zie je langs het pad de pollen van het pijpenstrootje. Dit gras groeit in vochtige omstandigheden in grote pollen. Aan de voet van de halm zit één enkele knoop. Als de lange halm vlak boven die ene knoop wordt afgebroken, hou je een stevige ronde dikke halm over. Het zorgt voor vergrassing van de heide.

De halm met knoop werd vroeger gebruikt om de steel van een pijp mee schoon te maken.

Amerikaanse vogelkers

- *Einde paadje RA. Het pad kruist een droge sloot.*

8. Eikenwal

Hier lopen we langs een oud stukje eikenwal rechts. Vroeger diende deze als perceelafscheiding of als "wildschut", een natuurlijke barrière tegen (voor de boeren) schadelijk wild. Verder leverde de eikenwal hout voor verwarming, voor de bakoven en als materiaal voor bezems en dergelijke.

- *Einde pad LA het brede zandpad op.*
- *Vlak voor een grote alleenstaande eik LA het paardenpad in (Landgoed Scherpenzeel)*
- *Bij de volgende gekromde oude eik RA.*

Pijpenstrootje (voorjaar)

9. Rabattenbos

Op het gehele stuk, links van dit rechte pad, was de grond niet geschikt voor landbouw en werd bos aangeplant. Vanwege de drassigheid gebeurde dit op zogenaamde rabatten. Dit zijn opgehoogde stukken grond tussen ontwateringsgreppels, zodat de bodem droog genoeg was om de bomen te laten groeien. Het naalddhout dat is geplant, werd o.a. gebruikt voor het stutwerk in de kolenmijnen. De rabatten zijn nog slechts vaag te onderscheiden.

Rabattenbos

Foto: Wikipedia

10. Eendenplas

Aan de rechterzijde in het veld is een ondiepe plas gegraven, één van de plassen op het Landgoed Scherpenzeel. Rondom de plassen kun je, afhankelijk van het jaargetijde, vogels aantreffen zoals ijsvogel, kuifeend, dodaars, kleine plevier en witgat.

In de omringende bospercelen maak je kans op onder meer goudvink, kruisbek, boompieper, goudhaan, kuifmees, kleine bonte specht, raaf en havik. In de ochtenduren laten ook reeën zich met regelmaat zien.

- *Pad buigt naar links, daarna naar rechts*
- *Direct na de bocht LA kleine paadje in door een greppel*
- *Einde paadje – na ongeveer 20 m LA, breder pad in*

11. Lariks

Even verderop links van het pad bestaat het bos vooral uit lariksen. De lariks of lork is de enige naaldboom uit onze streken die 's winters helemaal kaal wordt en er dan nogal levenloos uitziet. Het is de enige bladverliezende conifeer in West-Europa. Maar in april komt er een onvergetelijk mooie heldergroene waas over het bos als de nieuwe naalden uitkomen. De naalden staan in bundeltjes van 10 tot 30 bij elkaar, behalve aan de uiteinden van de takken: daar is elke naald apart ingeplant. De zaden zitten in kleine bruine kegeltjes die recht op de takken staan en een jaar lang aan de boom blijven, voordat ze afvallen. De takken van de lariks staan horizontaal op de stam.

Kegels van de Lariks

- *1e pad rechts negeren*
- *Eerstvolgende pad (kruising) RA*

12. Fijnspar

Langs dit pad staan links en rechts een aantal fijnsparren. Deze staan er, in tegenstelling tot veel plekken in onze bossen, nog redelijk gezond bij en zijn niet aangetast door de letterzetter, een houtetende kever. Door de droogte zijn miljoenen fijnsparren in Europa sterk verzwakt geraakt, ten prooi gevallen aan deze kever en afgestorven. Deze bomen hier hebben geluk gehad, aangezien ze op voldoende vochtige bodem groeien en ook nog relatief jong zijn.

- *Einde pad LA*
- *Na ca. 10 m kruising LA*
- *Pad blijven volgen tot aan het klaphekje rechts*
- *RA klaphekje door*
- *Het pad door de heide volgen, rechts aanhouden*

Ven Groot Wolfswinkel

13. Ven Groot Wolfswinkel

Hier loop je door een fraai heideveld waarin een bosven ligt. Dit gebied heet Groot Wolfswinkel en wordt ook wel het moeras bij Groot Wolfswinkel genoemd. De Gelderse Vallei was vroeger een uitgestrekt moerasbos. Hoe dat er ongeveer heeft uitgezien, kun je zien bij dit ven.

Enige jaren geleden is de heide rond de plas weer in oude glorie hersteld en is de opslag verwijderd, waardoor er weer licht op de bodem komt en de heide weer kan uitbreiden. Om te voorkomen dat het gebied rond de plas opnieuw dicht groeit, worden schapen ingezet: het oude Schoonebeker ras. Op de paden zijn hun ovale keutels goed te vinden.

De begroeiing op het droge gedeelte bestaat uit struikheide, dopheide en pijpenstrootje. Langs het water staan gagelstruiken.

Gagel is een meerjarige struik die goed gedijt op een bodem die 's winters nat is en 's zomers droog.

Wat bijzonder is aan gagel, is dat de takken, bladeren en bloeiwijzen zijn bezet met klieren die een sterk kruidige geur afscheiden. Op de onderzijde van de bladeren zitten harsklieren. Vroeger, toen hop nog niet gangbaar was in bier, werd in onze streken vaak gagel gebruikt als conserveringsmiddel en smaakmaker.

Gagelstruiken bij het ven

Als je pauze neemt op het bankje, neem dan even de tijd om de legende over Groot-Wolfswinkel te lezen. Scan hiervoor de QR-code.

- *Pad vervolgen, dus niet langs 2e bankje*
- *Einde pad door klaphekje en op grote pad LA*
- *Pad bij het vogelreservaat links negeren*
- *Bij driesprong LA*
- *1e pad RA (dus niet hekje passeren)*
- *Pad komt weer uit op Grebbeliniedijk. Deze RA nemen.*
- *Loop door tot eindpunt: parkeerplaats Restaurant "De Dennen"*

IVN Veenendaal-Rhenen heeft de volgende wandel- en fietsroutes beschikbaar:

Wandelroutes

- De Dennen
- Egelmeer
- Elsterberg
- Grebbeberg
- Langs Utrechtse spoor en dansende bomen
- Plantage Willem III
- Pr8ige Heuvelrug Oost
- Pr8ige Heuvelrug West
- Prattenburg

Fietsroutes

- Fietsen door bos en Binnenveld
- Fietsen langs forten
- Fietsen over Rug en Rijn
- Fietsen langs grote graanmolens en groene grenzen
- 40bomen fietsroute door Veenendaal

Deze routes vind je op: <https://www.ivn.nl/afdeling/veenendaal-rhenen>.

Hier kun je de routebeschrijvingen downloaden.

IVN (Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid) is een landelijke natuur- en milieuvereniging die werkt aan een duurzame samenleving.

Kaart wandelroute De Dennen

